

KUSTBON

Tidskrift för svenskarna i Estland.

Sjätte arg. № 19.	Prenumerationspris: Helt år Fmk. 100:—. 1/2 " " 50:—.	Utkommer två gånger i månaden.	Annonspris: 2 mark per mm.	10 okt. 1923.
	I Sverige: Helt år . . Kr. 4:—. 1/2 " " 2:—.	Utgivare: Svenska Folkförbundet. Redaktör: N. Blees, Riddaregat. 3, Reval.	I Sverige: 5 öre per mm. I Finland: 30 penni per mm. För annons, som infö res 10 eller flere ggr räknas 20% rabatt.	

Frågan angående folkminoriternas kulturella autonomi hänskjuten till stora utskottet.

Ingen egentlig kulturell och social självstyrelse, i stället föreslås mindre lokala självstyrelseinstitutioner.

På sessionen den 9 dennes hade Riksdagen återigen på dagordningen upptagit frågan angående folkminoriteternas kulturella och sociala självstyrelse. Herrar J. Tönisson och J. Jaakson hade enats om ett nytt förslag beträffande den av förra Riksdagen i första läsningen antagna temporära självstyrelselagen, vilket förslag gick ut på att den tilltänkta kulturella och sociala självstyrelsen skulle få en mera lokal karaktär samt stå under de lokala krets- och statsförvaltningarnas ledning. Man finge ta hänsyn även till republikens suveränitet. Det ginge icke an, att bilda en stat i staten samt att låta folkminoriteterna få en privilegierad ställning framför statens estniska medborgare. Genom mindre lokala självstyrelsegrupper, som stå under estniska lokala självstyrelseinstitutioners ledning, kunde minoriteternas intressen mycket väl tillvaratagas. Dessutom hade ju minoriteterna på grund av den allmänna vallagen rättigheter att välja representanter både till riksdagen, kretsråden och stadsråden. Föreslog frå-

gans överlämnande till stora utskottet. Folkminoriteternas representanter i riksdagen kunde för sin del icke godkänna detta projekt. Enligt ett sådant lagförslag bleve det ju icke någon självstyrelse alls. Men även de röstade för frågans hänvisande såsom material till utskottet, där den nu hamnat och antagligen kommer att ligga långa tider.

Enligt denna nya plan för ordnandet av folkminoriteternas angelägenheter skulle svenskarna vad självstyrelse beträffar få ungefär samma rättigheter, som de hade under ryska tiden. Även då hade vi svenska kommunala självstyrelseinstitutioner och fingo delvis använda svenskan som protokollspråk. Dessa rättigheter finnas och praktiseras redan nu. Något nytt synnerligen nytt tycks man icke vara hågad att giva folkminoriteterna, huru mycket man än för världen skryter därom.

Svenskheten i Reval.

I Reval bo för närvarande omkring 500 svenskar. Av dessa äro 80—90 rikssvenskar och finländare, de övriga estlandssvenskar. Det lilla svenska samhället, som till en stor del består av arbetare, tjänstefolk, sjömän o. s. v., bär dock en växlande prägel. Isynnerhet hava revolutionsåren givit anledning till

många bortflyttningar och förändringar i samhället.

Den svenska församlingen — är en av de äldsta i landet. Under svenska väldets tid (1561—1709) funnos här tvenne svenska församlingar: den ena på domen, den andra i undre staden. År 1710 grasserade pesten i Reval och skördade bort de flesta av dess innevånare. Denna svåra hemsökelse jämte skilsmässan från Sverige och de politiska förhållandena gjorde att den svenska befolkningen sedan dess utgjort blott en bråkdel av stadens hela befolkning. Et 20 tal av medlemmarna i församlingen äro finska talande och lika många torde vara ester och tyskar, som genom ingående av äktenskap m. m. kommit att tillhöra församlingen. Under de senaste åren har Reval ock fått utgöra ett visst centrum för det svenska kulturarbetet i landet. Här har Svenska Odlingens Vänners och Folkförbundets centralstyrelse sitt säte, här finnes det Svenska Folksekretariatet och här utkommer „Kustbon.“ — Sedan år 1916 arbetar här en 6-klassig svensk folkskola. Man kan säga, att den svenska kolonien här i allmänhet är mera vaken och intresserad för kulturella ändamål samt att den dragit sitt strå till stacken med kanske större uppoffringar än en utomstående kan se och uppfatta. Så har

skolan till en början uppehållits nästan helt och hållet genom frivilliga bidrag och S. O. V. fått sin huvudinkomst härifrån. Det har krävt stor anstängning och offervillighet att hålla aparaterna i gång. Huru ofta har det icke sett mörkt ut, men framåt har det dock gått om också långsamt. Mycket få äro ock de arbetskrafter, som svenskheten här har till förfogande. Kampen för tillvaron binder och hindrar även ofta dessa, som trots allt, skrivit svenskhetens sak på sin fana.

Jämförd med esterna, tyskarna och ryssarna, som här hava en talrik intelligent klass, välbärgad och offervillig affarsmannakår att lita på kan det ibland kännas vemodsfult, men det får samtidigt också sporra till större ansträngning och uthållighet.

Först och främst saknar vi dock här lokaler. Vi har ingen samlingsal, inga lämpliga skollokaler, inga boställen för prästen och kyrkoämbetsmän, ja, vi ha icke ens något lämpligt kanslium. I brist på lokal måste ofta möten inställas, ty att hyra rum för tillfället blir icke blott dyrt utan ock ofta omöjligt.

Huru få lämpliga lokaler? Församlingen äger ett gammalt hus vid kyrkan, som gott kunde ombyggas. Vidare kunde man ombygga ena ändan av kyrkan för att få lämplig samlingsal och mera till. Detta allt kunde göras, behöver göras, men vad som fattas är m e d e l.

Varifrån få dessa? En miljon mark kunde sparsamt tilltaget skapa ett enkelt s v e n s k t h e m i Reval och lösa lokalfrågan på ett tillfredsställande sätt.

Vem är givaren? Vem lägger den första hörnstenen?

Vad är en sann vän?

En sann vän är den, som hyser uppriktig tillgivenhet till

dig och som broderligt delar glädje och sorg med dig. Då han har verklig sympati för dig, sörjer han med dig, liksom han gläder sig med dig. Om man råkar i en prekär situation är en god och uppriktig vän ett stöd, av vilken man kan få goda råd och upplysningar, vilka kunna helt förvandla ens iråkade vanskliga belägenhet, avhjälpa den eller fullständigt försätta en ur den samma. Alla behöva vi vänner, alla behöva vi vänners råd i än den ena, än den andra angelägenheten. En del äro förfarna i ett, en del äro bevädrade i annat. Man kan ge råd och man behöver råd. Alla vilja vi ha, söka och finna vänner. Man skall vara uppriktig och trofast mot alla, ty på så sätt vinner man vänner. När man fått en uppriktig vän skall man inte tro att man kan lägga armarna i kors och ändå få behålla honom som sin vän. Vål får man icke mycket utan stora offer, utan att göra väntjänster igen. Man bör ju också sedan man vunnit en vän vara sådan mot honom som man varit mot honom då man fann honom som sin vän.

Alla människor äro beroende av varandra. Men när skall den tiden komma då folk ur alla samhällsklasser komma till insikt om, att den ena klassen är beroende av den andra och således alltid mötas i enighet och samförstånd? Tyvärr komma nog klasstrider att existera så länge världen existerar. Med förhållandena i världen för ögonen har man onekligen anledning efterlysa sann vänskap och uppriktig kärlek samhällsklasser och riken emellan. Utan att vänskap och kärlek få träda i förgrunden kan man icke vänta sig goda förhållanden. Men vem är det då som skall taga initiativet till eller söka realisera detta? Varje människa skall vinnlägga sig om att,

utan aktgivande på andra, som så icke göra, utan att dagtinga med sin övertygelse, kämpa för sina goda ideers förverkligande eller mål; hon skall genom sitt uppträdande ådagalägga, att hon verkligen söker nå idealet, och mana andra till efterföljd. När så får ske att vänskap och kärlek bli dominerande i världen, är väl paradiset icke så långt avlägset utan snarare i vår omedelbara närhet. Dalsbo.

Ett genmäle till R. E.

Ni behöver inte skrämman upp varken Eder själv eller andra med automobiler och bensinrök här på denna ö. Det dröjer nog tills detta släkte gått under torvan, innan dessa odjur nå hit ut. Det var dock närmast med hänsyn till sommargäster nas eget bästa, detta fantasifoster jagade genom min hjärna: det är ej så lätt att knoga upp till Hullo från stranden, hela 5 km., isynnerhet om man har tyngre saker att bära. Alltid är det ej möjligt att få häst och kostar det nöjet inte så lite heller, ifall det behöver upprepas oftare. Nej, ingen behöver än fly för Ormsöbilarnas skull. De vänta än på sin tid i jordensinnandömen.

Joel N-n.

Ormsö.

Kommunalrådet har beslutat sig för 5—6 klasser vid Hullo folkskola och lokaler för klass och lärarebostad erhållna vid Klockargården. Men hela företaget hotar att torka in av brist på lärare. I Svenska Estland kan dylik ej uppletas, d. v. s. som nu vore ledig, och hela vårt hopp står nu till Svenskfinland eller Sverige. Kom över och hjälp oss!

Joel N-n.

Riksdagen.

Riksdagen har åter upptagit verksamheten och den 1 oktober haft sin första session för hösten. Alla riksdagsmän ha också infunnit sig. Till en början på dagordningen vanliga löpande ärenden. Nu i dagarna ha utom minoriteternas självstyrelselag, som omtalas på annat ställe, även förslagen till ett riksvapen granskats. Vidare genomgås den nya seminarielagen i tredje läsningen.

Kretsrådsvalen.

Kretsrådsvalen nalkas. Redan nu börjar man skriva om dem i tidningarna och det är ju icke för tidigt. Det ser ut, som om våra svenskar på Nuckö och Wormsö även denna gång önskade gå till valen med egen lista, trots det, att de fått erbjudanden från andra håll att förenas med andra. Vi vilja hoppas, att svenskarna denna gång skola lyckas få in en man i kretsrådet.

Runöborna kunna känna sig tillfredsställda.

Genom det besök, som Inrikesministern för ett par månader sedan gjorde på Runö kan man nu säga, att Runöborna i det närmaste fått sina önskningar tillfredsställda. Militärfrågan, som så mycket oroat de fredliga öborna har också kunnat ordnas till deras belåtenhet. De få både under freds- och krigstid göra sin militärtjänst hemma på sin egen ö, och det är vad Runöborna önskade. Lika så är det med skogsfrågan. De få sitt skogsbehov tillfredsställt ur kronans skog på ön utan allt krångel. De få själva hushålla med den, såsom de alltid gjort under den utsedda skogvaktarens ledning. Runö kan också vad andra frågor beträffar vara nöjt.

Utlandet.

Tyskland har upphävt det passiva motståndet i Ruhr.

Regeringen Stresemann har trots en våldsam opposition av de nationalistiska partierna givit order om Ruhrmotståndets upphävande. Det var närmast en ekonomisk fråga. Tyskland kunde icke bära de enorma kostnaderna, som uppgingo till 50 miljoner guldmark i veckan.

Arbetet har satts i gång överallt i Ruhr och Rhenlanden.

Som följd av detta har det nationaliststyrda Bayern kommit i stark motsättning till Preussen.

Separatisterna, d. v. s. de som vilja göra Rhenlandet till en fri republik skild från Tyskland, företogo en stor demonstration i Düsseldorf, varvid det kom till allvarliga sammanstötningar mellan polisen och demonstranterna, vilka senare anlant med extratåg från hela Rhenlandet och uppgingo till 30,000. Under striderna dödades 16 personer och flera hundra sårades. Fransmännen, som naturligtvis gärna se, att Tyskland försvagas, understödde separatisterna och avväpnade slutligen den tyska polisen, som sedan svårt misshandlades av demonstranterna.

Den politiska krisen i Tyskland.

Den krisartade stämningen, som inträdde med upphävandet av det passiva motståndet i Ruhr, har utlöst nya politiska händelser av allvarligaste slag. Rikskansler Stresemann inlämnade kabinetts avskedsansökan.

Den närmaste orsaken härtill var en konflikt, som uppstått mellan regeringspartierna, om huruvida ministären Stresemann skulle få en i viss mån diktatorisk myndighet i fråga om ekonomiska, finansiella och delvis även socialpolitiska förhållanden. Förslaget utgick från rikskanslern, men hans eget parti, tyska

folkpartiet, förklarade sig endast kunna bifalla det under förutsättning att vissa personförändringar företogos inom riksregeringen. Denna framställning från tyska folkpartiets sida riktade sig i första hand mot finansminister Hilferding och justitieministern Radhnek. Tyska folkpartiets motvilja mot de två sistnämnda förklaras av att de äro socialdemokrater och att partiet befarar, att man skall beskylla det för att ge socialisterna för stort inflytande i regeringen och att ej tillvarataga de nationella angelägenheterna.

Numera har ett nytt kabinetts Stresemann bildats, men ställningen blir dag från dag allt bedrägligare. En million riksmark kan numera här i Reval köpas för en estnisk mark.

Finlands svenska biskop.

Enligt meddelande från Helsingfors har republikens president till biskop i Borgå stift utnämnt kyrkoherden i Helsingfors' södra svenska församling, teol. dr. Max voni Bonsdorff.

Folkknykterhet.

Vackra handlingar.

En berusad person kom körande. Han slog hästen och misshandlade även sina två små barn, som åkte med honom. Han körde omkull två gånger, allt under det att barnen gråto.

En chaufför, som jämte sin kamrat bevittnade en del av uppträdet, tog de gråtande barnen i sin bil och förde dem hem. Kamraten tog hand om den äreförgätne fadern och förde honom hem.

Ingen ville ha betalt för att de räddat människoliv.

Karl Ågård.

Uppsala domkapitel ej mot borgerlig begravning.

I yttrande över lagförslaget om borgerlig begravning framhåller domkapitlet i Uppsala, att det med hänsyn till nu gällande förhållanden kan vara berättigat att införa en begravning även utom svenska kyrkans ordning. Domkapitlet finner det

dock icke riktigt, att kyrka upplåtes för begravning enligt annan ordning än den svenska kyrkans. Ärkebiskop Söderblom, domprosten Lizell och professor Wetter ha för sin del ansett, att domkapitlet för enstaka fall skulle kunna ge tillstånd till begravning i kyrka även efter annan ordning än den svenska kyrkans.

I kyrka bör dock under inga förhållanden begravning utan religiös karaktär få äga rum. Professor Reuterskiöld har i fråga om klockringning anfört, att han för sin del icke ville medgiva, att sådan finge förekomma annat än vid begravningar enligt svenska kyrkans ordning.

Den 19 sept. avled i sitt hem

Andreas Brus

från Odinsholm i en ålder av 43 år, sörjd och saknad av

hustru, 6 barn, föräldrar, syskon, släktingar och vänner.

In under mjuka locket matta ögat gömt sig har.
Nu de kära läppar kallnat och vår röst får intet svar.
Nu den älskade gestalten för oss ligger blek och stum
Och vi måste bära ut den ned i gravens mörka rum.

Kyrkokansliet är öppet alla dagar
kl. 5—6 e. m. å Sjömanshemmet
(Merepuiestee 7).

Alla som ej ännu erlagt sin
kyrkoskatt (100 mark) upp-
mans att göra det.

Måndagen den 15 oktober kl. 6
e. m. samlas intresserade svenska damer
till höstens första

syafton

å Riddaregatan 3.

Välkomna!

Onsdagen den 14 oktober
hålles

teafton

på Riddaregat. 3.
Början kl. 6 e. m.
Alla välkomna!

En lärare, som behärskar estniska, eller lärarinna, som icke nödvändigt behöver förstå estniska, sökes för Nargö skola. Likaledes är lärare- eller lärarinneplatsen vid Wormsö Hullo skolas V och VI kl. ledig. Närmare genast: N. Bles, Bildningsministeriet, Reval.